

Yrkestrafik – vux

Ämnet yrkestrafik – vux behandlar yrkesmässiga vägtransporter inom områdena persontransporter och godstransporter. Det behandlar även fordon som används inom dessa transportverksamheter samt framförande av fordon i trafik och säker hantering av det som transporteras. Ämnet får bara anordnas inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet yrkestrafik – vux ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om yrkestrafik samt om transportsektorns olika delar och dess betydelse för samhället och samhällsutvecklingen. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla kunskaper om fordon och utrustning samt om de lagar och andra bestämmelser som reglerar yrkesmässiga transporter. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att framföra fordon i trafik med hänsyn till säkerhet och miljö samt att iordningställa fordon och utrustning inför transportuppdrag.

Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar förmåga att arbeta på ett säkert och kvalitetsmässigt sätt i enlighet med lagar och andra bestämmelser inom området. Undervisningen ska även ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om arbetsformer och arbetssätt inom yrkestrafik som främjar ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet samt kunskaper om branschens ansvar för hållbar utveckling. Undervisningen ska även bidra till att stimulera elevernas intresse för teknikutvecklingen inom branschen.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om transportbranschens möjliga karriärvägar. Undervisningen ska även ge eleverna möjlighet att utveckla en yrkesidentitet och ett yrkesmässigt språk samt förmåga att kommunicera med såväl arbetskamrater som kunder. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla förståelse för vikten av goda relationer och ett ansvarsfullt förhållningssätt gentemot kunden.

Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar förmåga att arbeta med problemlösning såväl självständigt som tillsammans med andra. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att arbeta med uppgifter som återspeglar och förbereder för situationer som eleverna kan komma att möta i arbetslivet.

Undervisningen i ämnet yrkestrafik – vux ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Kunskaper om yrkestrafik och olika typer av vägtransportverksamheter.
- Kunskaper om olika typer av fordon och utrustningar som används inom yrkesmässiga vägtransporter.
- Kunskaper om rutiner och regler som styr förarens arbete och fordonets användning vid lastning och lossning samt vid transport på väg.
- Förmåga att köra och manövrera fordon.
- Förmåga att genomföra enklare underhåll och säkerhetskontroll av fordon och utrustning.

- Förmåga att arbeta och samarbeta på ett säkert, miljö- och kvalitetsmässigt sätt i enlighet med lagar och andra bestämmelser.
- Förmåga att använda ett yrkesmässigt språk samt kunna anpassa språket efter målgruppen.

Nivåer i ämnet yrkestrafik – vux

- Nivå 1, 200 poäng. Betyg i yrkestrafik – vux som omfattar nivå 1 kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i yrkestrafik som omfattar nivå 1. Förkunskapskrav för att få delta i ämnet är att eleven har körkort med behörigheten B.

Nivå 1, 200 poäng

Nivåkod: YRKS100VX

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet yrkestrafik – vux på nivå 1 ska behandla följande centrala innehåll:

- Vägtransportverksamheter och olika logistiklösningar inom transportkedjan samt deras betydelse för samhället och samhällsutvecklingen.
- Olika typer av transportuppdrag inom olika vägtransportverksamheter samt de krav på säkerhet, kvalitet och noggrannhet som de olika uppdragen kräver.
- Olika typer av yrkesmässig trafik och deras tillståndskrav, utbildningar och ekonomiska villkor för gods- och persontransporter i yrkesmässig trafik.
- Förarkrav för certifikat och kompetensbevis som finns inom transportbranschens olika inriktningar.
- Olika typer av transportfordon och tillhörande utrustningar samt deras olika användningsområden, däribland lätta transportfordon, lastbilar och bussar.
- Olika typer av motorer och kraftöverföring, tekniska system och funktioner i fordon samt metoder för optimerad användning av dessa på ett säkert och miljövänligt sätt i olika trafikmiljöer och trafiksituationer, däribland olika typer av förarstödssystem, bromssystem och hjälpbromssystem.
- Metoder för genomförande av funktions- och säkerhetskontroll och enklare underhåll av olika typer av transportfordon och tillhörande utrustning samt vilka konsekvenser bristande kontroll och underhåll kan medföra.
- Arbets- och vilocykelns betydelse, regelverk som styr arbetstider och kör- och vilotider samt den dokumentation av dessa som krävs vid olika typer av yrkesmässiga vägtransporter.
- Faktorer för ett hållbart arbetsliv, däribland träning samt hälsosam och balanserad kost.
- Regler, föreskrifter och standarder som reglerar lastsäkring och olika typer av lastsäkringsutrustning samt de metoder som tillämpas för säker transport.
- Lagar och andra bestämmelser som reglerar fordonets last och vikt vid transporter på väg samt principer för lastviktsberäkningar med hänsyn till begränsningar för fordonet och vägnätets bärighet.

- Olika typer av gods som är förpackat i mindre mängder samt säkerhet och risker vid hantering och transport av gods, däribland farligt gods.
- Säker arbetsmiljö, ergonomiska arbetssätt och konsekvenser av brister i arbetsmiljön samt vikten av riskbedömning i samband med olika arbetsuppgifter i syfte att förhindra person- och egendomsskador.
- Regler för förare och fordon i trafiken och hur bristande regelefterlevnad påverkar trafikmiljö och säkerhet.
- Körning och manövrering av fordon på ett trafiksäkert, riskmedvetet och miljövänligt sätt i varierande trafikmiljöer, däribland vid olika väglag, siktförhållanden och trafikflöden.
- Reflektion över och värdering av det egna körbeteendet, däribland gällande trafiksäkerhet, riskmedvetenhet och handlingsberedskap.
- Genomförande av funktions- och säkerhetskontroll samt enklare underhåll av transportfordon och tillhörande utrustning.
- Rutiner vid brand, evakuering av fordon och första hjälpen samt för olycksrapportering.
- Förebyggande säkerhetsåtgärder utifrån situationens krav och metoder för hantering av överfall.
- Säkert, miljö- och kvalitetsmässigt arbete såväl självständigt som tillsammans med andra i enlighet med rutiner, lagar och andra bestämmelser inom området samt för att förhindra person- och egendomsskador.
- Planering av arbete i syfte att förebygga brand och olycksfall samt rutiner för åtgärder vid brand och första hjälpen till skadade vid olycksfall.
- Användning av begrepp och uttryck inom området samt yrkesmässig kommunikation med medarbetare och kunder i samband med transportuppdrag.

Betygskriterier

Av 20 kap. 37 § andra stycket skollagen (2010:800) följer att läraren vid betygssättningen i ett ämne ska göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper på den aktuella nivån i ämnet i förhållande till de betygskriterier som gäller för ämnet som helhet och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. Samtliga kriterier för betyget E ska dock vara uppfyllda för att eleven ska kunna få ett godkänt betyg.

Betyget E

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om yrkestrafik och olika typer av vägtransportverksamheter.

Eleven redogör **översiktligt** för olika typer av fordon och utrustningar samt deras användningsområden inom vägtransportverksamheter.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om de rutiner och regler som styr förarens arbete och fordonets användning vid lastning, lossning och transport på väg.

Eleven kör och manövrerar fordon i trafik på ett säkert, riskmedvetet och miljömässigt sätt.

Eleven utför med **viss säkerhet** enklare underhåll och säkerhetskontroll av fordon och utrustning samt vidtar vid behov de åtgärder som krävs utifrån trafiksäkerhetssynpunkt.

Eleven arbetar säkert, miljö- och kvalitetsmässigt i enlighet med lagar och andra bestämmelser. Dessutom arbetar eleven såväl självständigt som tillsammans med andra för att nå planerade resultat. Resultatet av elevens arbete är **godtagbart**.

Eleven kommunicerar med **viss** användning av fackspråk som är anpassat till målgruppen.

Betyget D

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan C och E.

Betyget C

Eleven visar **goda** kunskaper om yrkestrafik och olika typer av vägtransportverksamheter.

Eleven redogör **utförligt** för olika typer av fordon och utrustningar samt deras användningsområden inom vägtransportverksamheter.

Eleven visar **goda** kunskaper om de rutiner och regler som styr förarens arbete och fordonets användning vid lastning, lossning och transport på väg.

Eleven kör och manövrerar fordon i trafik på ett säkert, riskmedvetet och miljömässigt sätt.

Eleven utför med **säkerhet** enklare underhåll och säkerhetskontroll av fordon och utrustning samt vidtar vid behov de åtgärder som krävs utifrån trafiksäkerhetssynpunkt.

Eleven arbetar säkert, miljö- och kvalitetsmässigt i enlighet med lagar och andra bestämmelser. Dessutom arbetar eleven såväl självständigt som tillsammans med andra för att nå planerade resultat. Resultatet av elevens arbete är **gott**.

Eleven kommunicerar med **god** användning av fackspråk som är anpassat till målgruppen.

Betyget B

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan A och C.

Betyget A

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om yrkestrafik och olika typer av vägtransportverksamheter.

Eleven redogör **utförligt och nyanserat** för olika typer av fordon och utrustningar samt deras användningsområden inom vägtransportverksamheter.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om de rutiner och regler som styr förarens arbete och fordonets användning vid lastning, lossning och transport på väg.

Eleven kör och manövrerar fordon i trafik på ett säkert, riskmedvetet och miljömässigt sätt.

Eleven utför med **god säkerhet** enklare underhåll och säkerhetskontroll av fordon och utrustning samt vidtar vid behov de åtgärder som krävs utifrån trafiksäkerhetssynpunkt.

Eleven arbetar säkert, miljö- och kvalitetsmässigt i enlighet med lagar och andra bestämmelser. Dessutom arbetar eleven såväl självständigt som tillsammans med andra för att nå planerade resultat. Resultatet av elevens arbete är **mycket gott**.

Eleven kommunicerar med **mycket god** användning av fackspråk som är anpassat till målgruppen.